Цана асобнага нумару 20 грошаў.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

НАША ПРАЎДА

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адм[...] Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wilen[...] 12. m. 6)
Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падп[...] [...]эсяц з дастаўкай да хаты [...] [...]раніцы ўдвая даражэй. [...]дрэса 30 гр.

Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 31 [...]ьня, Серада 20-га ліпня 1927 г. Год I

Нясталая „стабілізацыя“.

У той мамэнт, калі ў Вэрсалі дзяржавы-пераможніцы дыктавалі пераможанай Нямеччыне варункі міру і прымушалі падпісавацца пад імі, — тварцы Вэрсальскага Трактату былі пэўне-ж глыбака пераканаваны, што яны на доўгія-доўгія часы замацавалі—ці „ўстабілізавалі“ — штучна выкраеныя імі палітычныя граніцы між дзяржавамі Эўропы. Што з таго, што пры гэтым аказаліся парэзанымі на кускі жывыя народы? Дзяржавы-пераможніцы верылі, што тая сіла, якая дала ў іх рукі перамогу на палёх бітваў: *азброены кулак*,—на векі вечныя будзе служыць для іх спосабам утрыманьня ў пакоры й паслухмянстве ўсіх пакрыўджаных і паняволеных....

Апошнія гады паказалі, што спадзяваньні гэныя — *пустыя*: „стабілізацыя“ палітычнага ладу ў Эўропе, пабудаванага на *гвалце*, на нашых вачох расхісталася так, што кожын мамэнт хітра ўложаным у Вэрсалі плянам пагражае поўны развал.

Такі-ж лёс пагражае ўсё больш і больш паважна і другому віду „стабілізацыі“: ўмацаваньню сацыяльных адносінаў у сучасных гаспадарствах. Пасьля сацыяльнае рэвалюцыі ў Расеі, якая была вынікам ваеннага разгрому,—перапужаны міжнародавы капітал аб‘яднаўся і супольнымі сіламі ўрадаў капіталістычных дзяржаваў пачаў арганізоўваць адпор сацыяльнай рэвалюцыі ў сябе. І гэтая другая—сацыяльная стабілізацыя, гэтае імкненьне забясьпечыць Капіталу панаваньне над Працай, як было да сусьветнае вайны, — абаперта на тэй самай *аружнай сіле*, якой вызначана абарона і ўтрыманьне палітычнае стабілізацыі. — Аднак, і тут бачым запраўдныя неспадзяванкі: сацыяльная стабілізацыя пачынае хістацца!

У Італіі — Муссоліні, у Польшчы — Пілсудскі, у Літве — Вальдэмарас стараюцца ратаваць „сацыяльную раўнавагу“ шляхам дзяржаўных пераваротаў. У Францыі і Нямеччыне выдаюцца спэцыяльныя загады, каб аслабіць „выўратовыя“ настроі ў масах. Англія законадаўчым шляхам разьбівае работніцкія арганізацыі й выдаляе з сваіх межаў „бальшавіцкую заразу“, зрываючы дыпляматычныя зносіны з СССР. І ўсюды пры гэтым чуваць заявы, быццам „выўратовы“ рух—гэта вынік выключна агітацыі бальшавіцкіх агентаў і... радавых чырвонцаў!

Але штодзеннае жыцьцё паказуе, што такое простае і лёгкае тлумачэньне сацыяльнага руху, які ўсё шырэй і шырэй захоплівае працоўныя масы сьвету, ня вытрымлівае ніякае крытыкі. У масавых рухах, як паказуе ўся гісторыя ўсіх народаў, ляжаць у аснове дужа паважныя сацыяльныя прычыны, без якіх штучнае ўзварушэньне масы—немагчыма.

Прычыны сучаснага ўзварушэньня работніцкіх масаў у блізу ўсіх капіталістычных гаспадарствах—гэта *агульны гаспадарчы крызіс* і *паўпэрызацыя* (абядненьне) насяленьня ў выніку сусьветнае вайны—з аднаго боку, а з другога—актывізацыя масаў, якія навучыліся на вайне, якую моц маюць з‘арганізаваныя народныя грамады. Што гэта іменна так, паказалі гэтымі днямі крывавыя падзеі ў Аўстрыі, падробнае апісаньне якіх падаем ніжэй. Тут толькі адзначым агулам абраз гаспадарчага жыцьця гэтага краю.

Аўстрыя, некалі 50-міліённае гаспадарства, у выніку вайны аказалася так падзеленай на часьці, што каля старое сталіцы яе, Вены, з яе двухміліённым насяленьнем астаўся толькі малы шматок зямлі з 4-міліёнамі жыхараў. І цяпер гэны горад, які здаволіваў вырабамі сваіх нялічаных фабрык вялізарны край, ня мае для каго працаваць і каму прадаваць свае вырабы... Гэта і ёсьць галоўная прычына крызісу і Вены і Аўстрыі наагул. З гэтае прычыны ў Вене палажэньне работніцкіх масаў—дужа цяжкое. З гэтае-ж прычыны, урэшце, Аўстрыя імкнецца да злучэньня з Нямеччынай, да чаго ні за што ня хочуць дапусьціць дзяржавы-пераможніцы. — Ня дзіва, што працоўныя Вены настроены дужа рэвалюцыйна, хаця аб „бальшавіцкіх уплывах“ тут гаварыць ня прыходзіцца: пануючай партыяй у Аўстрыі зьяўляецца сацыял-дэмакратыя. І вось даволі было апраўданьня буржуазным судом групы нацыяналістаў, якія стралялі ў сацыял-дэмакратаў, каб настрой работніцкіх масаў разам выявіўся ў запраўдным рэвалюцыйным выбуху.

Прыклад Аўстрыі найлепш паказуе, наскольні няпэўнай і нясталай зьяўляецца ня толькі палітычная, але й сацыяльная стабілізацыя буржуазнага сьвету, абапертая выключна на аружнай сіле. І мы і ў гэтым выпадку мусім прызнаць слушнасьць ведамаму выражэньню Напалеона: штыхамі можна ўвесь сьвет зваяваць, але нельга толькі—усядзець на іх!

Крывавыя падзеі у Аўстрыі.

Перадусім—факты.

Беспасрэдная прычына, выклікаўшая — сьпярша пратэст, пасьля вялізарную дэманстрацыю работніцкіх масаў, пасьля вулічны бой з паліцыяй, пасьля захват сталіцы работнікамі, пасьля агульная забастоўка і—Рэвалюцыя--вельмі характэрная — ў ёй адбілася ўся ненармальнасьць ды вялікая напружанасьць наагул адносінаў між пралетарыятам і буржуазіяй на Захадзе. У малой Аўстрыйскай дзяржаве, якая мае вялізарную галаву-сталіцу, з насяленьнем больш трэціны ўсяго насяленьня Аўстрыі, работнікі, праўда ня маюць свайго ўраду, але затое маюць паўнату ўлады ў сталічным мястовым самаўрадзе. Гаспадаром сталіцы зьяўляецца—рабачай, які працуе ў поўным паразуменьні з працоўнай інтэлігенцыяй, уваходзячай у склад сацыялістычных партыяў. Праўда, дзяржаўная ўлада ў краі, ня гледзячы на значнае паражэньне буржуазіі на апошніх выбарах, знаходзіцца яшчэ ўсьцяж у руках „хрысьціянскай дэмакратыі“, але фактычна ў Аўстрыі, а перадусім у Вене, яе сталіцы, істнуюць як быццам 2 урады: буржуазны і работніцкі. Наагул у краі выбары паказалі вельмі нязначную большасьць буржуазных галасоў.

Ясна з гэтага, як небясьпечна у гэткіх варунках дражніць работнікаў звычайнай тактыкай буржуазіі, захапіўшай важнейшыя дзяржаўныя ўстановы ў краі.

Ясна і тое, што пры такіх варунках навет дробная праява гэткай тактыкі зьдзеку павінна была выклікаць выбух гневу работніцкіх масаў, а тасаваньне аружнай сілы — давясьці гэты выбух да—рэвалюцыі.

Такім дробным выпадкам было апраўданьне судом „прысяжных“ 3 сяброў нацыяналістычнай баёўкі гакенкрэйцлераў, якія вінаваціліся ў аружным нападзе на в. Шатэндорф у Бургенляндзе і забойстве жонкі работніка з дзіцём ды паранені некалькіх работнікаў. Гэтае апраўданьне выклікала страшэнны выбух пратэсту з боку пралетарыяту, які і давёў да—рэвалюцыі.

Ход падзеяў.

Пачалося з дэманстрацыі, на якую ўрэшце сабралася больш 100 тысячаў работнікаў сталіцы ды з падместавых пасадаў. Выступленьне паліцыі толькі раздражніла дэманстрантаў, якія кінуліся біць паліцыю, граміць буржуазныя газэты дый будаваць барыкады, каб захапіць уладу ў сталіцы. На помач паліцыі ўрад кінуў войскі. Тады работнікі, разграміўшы арсэналы з аружжам, распачалі запраўдную вайну. У некалькі гадзін у сталіцы была створана запраўдная работніцкая армія, з якой нязначная аўстрыйская армія ўжо ня здолела справіцца. Рэвалюцыя здабыла сілай сталіцу, захапіўшы цэлы рад будынкаў міністэрстваў, парляманту, магістрату і г. д. У сталіцы пачаліся пажары. Тэлеграфная, тэлефонная, і чыгункавая камунікацыя краю з сталіцай ды з заграніцай нерарвана. У той-жа дзень—15-га ліпня—пасьля поўдня абвешчана работнікамі—агульная забастоўка ў краі.

Забітыя ў першы дзень лічыліся дзесяткамі, раненыя—сотнямі. Найбольшы гнеў работнікаў выклікаў буржуазны Суд, дык найбольш пацярпеў ад рэвалюцыйнай кары будынак міністэрства так-званай „справядлівасьці“ ў сталіцы. Натоўп уварваўся туды, спаліў усе судовыя ды іншыя дакумэнты, а пасьля падпаліў і ўвесь будынак. Натоўп знайшоў у „палацы справядлівасьці“ 2 партрэты былога імпэратара. Яны ўраз-жа з вялікім крыкам былі выкінуты на вуліцу, дзе адзін — спалены, а другі павешаны „на ліхтар“, як рабілі з жывымі „слугамі караля“ ў часе вялікай францускай рэвалюцыі. Работнікі лавілі паліцыянтаў, зьдзіралі з іх форму, якую таксама — палілі ці вешалі на ліхтары. Перад гмахам італьянскага пасольства работнікі зрабілі „кашачы канцэрт“, крычучы—„далоў фашызм, далоў Мусоліні“. Паліцыя, якую ўзброілі, апрача шабляў ды рэвальвэраў,—кулямётамі, ды войска аднак-жа адратавалі пасольства, як і некаторыя дзяржаўныя ўстановы. Будынак рэдакцыі ўрадавага органа прэсы „Рэйхспост“, ня гледзячы на адчайную абарону паліцыяй ды войскам, быў узят таўпой штурмам і — разгромлены да зямлі. Тое-ж зроблена было і з іншымі нацыяналістычнымі рэдакцыямі.

Адношаньне сацыял-дэмакратаў.

Цікаўна, што ўжо к канцу першага дня рэвалюцыі сацыял-дэмакраты, якія хутка страцілі кіраўніцтва здарэньнямі, перастрашыліся размахам рэвалюцыі дый пачалі за ўсялякую цану—біць адбой. Нямецкі „Форвэртц“, орган сацыял-дэмакратычнай партыі ў Бэрліне ўжо на другі дзень рэвалюцыі заяўляе, быццам аўстрыяцкай сацыял-дэмакраты нічога ня ведама аб выбуху, які зьявіўся для яе—неспадзяванкай.

Дык дзіва, што аўстрыяцкая сацыял-дэмакратыя ўжо ў першы дзень начала рабіць спробы паразуменьня з урадам хрысьціянскае дэмакратыі — каб „вызваліць сталіцу з рук натоўпу, уплыў над якой захапілі — камуністы“. Цяпер дык ужо навет ня ведама, хто абвясьціў агульную забастоўку: сацыялдэмакраты ці камуністы.

Ці спынена ці ўсьцяж ідзе рэвалюцыя.

Весткі з Бэрліну і з Будапэшту (Вэнгрыя)—пярэчаць адны адным. Бэрлінскія крыніцы кажуць, быццам урад у Вене ўжо здолеў апанаваць палажэньне, што прэм‘ер Зэйпэль, які ні на хвіліну ня страціў галавы, ужо вядзе перагаворы з галавой сталічнага самаўраду сацыял-дэмакратам Зэйтцам—аб паразуменьні ды спыненьні далейшай барацьбы ды праліцьця крыві...—Ясна, што сацыялдэмакраты паразумеліся з буржуазіяй, каб ня даць магчымасьці работнікам выкарыстаць перамогу...

Але іншыя весткі, пераважна з Будапэшту, кажуць, быццам сам прэм‘ер Зэйпэль—арыштаваны работнікамі, што прэзыдэнт сталічнай паліцыі—у руках рэвалюцыянэраў, што ў сталіцы—аж 300 тысячаў дэманстрантаў, што некалькі атрадаў падайшоўшых у сталіцу новых войскаў з правінцыі—разьбіта, што забіта—больш 2-х сотняў, а раненых— больш 500, што паліцыя бяжыць з Вены—у Прэсбург...

Спробы чужаземнага ўмяшаньня.

Апошнія весткі кажуць, быццам ураду Зэйпэля чужаземныя пасольствы запрапанавалі дапамогу з боку сваіх урадаў... Перадусім пасольствы хочуць сваімі войскамі ахоўваць сваі будынкі.

Англійскія газэты першыя кінулі чутку, быццам у Вене абвешчана камуністычная дыктатура... Італьянскі ўрад рады выпадку, каб умяшацца, і заявіў, што, калі чыгункавая камунікацыя ня будзе зараз-жа ўрэгулявана, тады ён пашле сваі цягнікі — з ваеннымі атрадамі ў Аўстрыю...

Нямецкая прэса заклікае да—далучэньня Аўстрыі.

Калі нямецкая сацыялістычная прэса выракаецца ўсялякай сувязі сацыял-дэмакратыі з венскай рэвалюцыяй, называе яе „камуністычным путчам“, буржуазная прэса, сцьвярджаючы нязьдольнасьць Аўстрыі да самастойнага існаваньня, заклікае ўрад — зараз жа выцягнуць усе вынікі з выпадкаў, каб далучыць Аўстрыю да Нямеччыны...

Весткі аб адмове войска страляць у работнікаў.

Нямецкае агенцтва даносіць, што войска адмовіліся ўжыць аружжа проці работнікаў. Быццам—побач з адозвай ураду, пагражаючай дэманстрантам тасаваньнем аружжа з боку войска, прэзыдэнт венскага магістрату Зэйтц выпусьціў ад імя „самаўрадавага ўраду“ сталіцы таксама адозву да войска, забараняючую яму тасаваць аружжа проці работнікаў.. І войска паслухала—„ураду сацыял-дэмакратаў“...

Пэрспэктывы.

Наагул разабрацца ў супярэчных вестках, ідучых з розных бакоў і крыніцаў, вельмі цяжка. Трэба пачакаць больш дакладных інфармацыяў. Ясна толькі адно: перад намі — адзін з выбухаў, які ёсьць праявай вельмі напружаных сацыяльных адносінаў на Заходзе. Гэты выбух можа лёгка пацягнуць за сабой далейшыя вялізарныя вынікі— дый ня толькі сацыяльнага, але і палітычнага характару...

Навакол Аўстрыі Вялікая Антанта паставіла „жандармамі“ дзяржавы Малай Антанты. Побач з імі, сьцерагучы Аўстрыю ад Нямеччыны, стала сама Італія... Нямеччына зусім ня крые сваіх нацыянальных правоў на Аўстрыю, якая і сама імкнецца ўліцца ў вялікае і роднае нямецкае мора... Усё гэта, паміма сацыяльнага зьместу рэвалюцыі ды „дэманстрацыі“ венскага пралетарыяту, робяць з здарэньняў у Аўстрыйскай сталіцы вялізарнай вагі адзнаку часу ў Заходняй Эўропе.

Водгукі венскай рэвалюцыі ў СССР.

Газэты паведамляюць, што венскія здарэньні выклікалі вялізарны энтузіязм (захапленьне ды ўздым) у Радах. Быццам радавы ўрад пастанавіў паддзяржаць ня толькі маральна, але і матэрыяльна аўстрыяцкіх таварышоў—як мага.

Канфлікт паміж Урадам і Соймам прадаўжаецца..

Чаму быў распушчаны Сойм...

Спыніўшы раптам працу Сойму, які — як-ні-як шырока разьвярнуў яе ў розных галінах дзяржаўнага жыцьця — урад навет пачуў патрэбным неяк вытлумачыць паслам ды грамадзянству, якімі матывамі ён кіраваўся ў гэтым сваім запраўды-ж... ня зусім зразумелым паступаваньні. Справа ў тым, што сам-жа ўрад, па свайму пачыну, склікаў гэтую сэсію Сойму, сам урад добра ведаў аб уложаным Соймам пляне сваіх працаў. А калі гэтыя працы ўжо вось-вось падходзілі к канцу, тады ўрад якраз узяў дый — распусьціў наслоў—на спачынак—перад самымі галасаваньнямі, якія далі-б жыцьцё цэламу раду ўжо распрацаваных законаў...

Вось ужо некалькі дзён прайшло ад роспуску Сойму, а ўрад — маўчыць... Дык дзіва, што прэса сама высьвятляе сабе прычыны гэтага дзіўнага акту з боку ўраду.

Перадусім так-званая „бутэрбродная“, ці ўрадавая прэса, як „Голас Праўды“, „Эпоха“, „Чырвоны Кур‘ер“, тлумачаць рашучы крок ураду тым, што Сойм асьмеліўся—без паразуменьня з урадам ды дазволу з яго боку— зрабіць „замах на Канстытуцыю“, дамагаючыся даць парляманту ў Польшчы права самаразьвязаньня, якога Сойм ня мае дый ня можа мець дзеля таго, што гэта права — выключны прывілей Прэзыдэнта Рэспублікі...

Калі запраўды — праз гэтых сваіх „рэптыліяў“—прамаўляе сам урад, тады яму трэба напомніць, што гэтае права самаразьвязаньня, якое істнуе ў цэлым радзе заходніх дэмакратыяў, было праз увесь час мураваным і ў польскай Канстытуцыі А толькі год таму назад паны паслы Сойму, залішне ўс-

лужна стараючыся пагоршыць дэмакратычную Канстытуцыю 17 сакавіка—на карысьць „манархізацыі“ ўлады Прэзыдэнта, — даючы Галаве Рэспублікі права распускаць Сойм па прапазіцыі ўраду,—проці волі Сойму, — „зусім прыпадкова“—неагляднa зроблены галасаваньнем, як цьвердзяць цяпер партыйныя павадыры Сойму,—заадно ўжо і пазбавілі Сойм прызнанага яму Канстытуцыяй права самароспуску...

Гэтае тлумачэньне пэпэзсаў і іншых партыяў Сойму—больш, як дзяцінае: якжа-ж можна пазывацца на „прыпадак“ ці „недагляднасьць“ у такіх рэчах, як зьмена Канстытуцыі, якая—пэўна-ж патрабуе — ня толькі „кваліфікаванага кворуму“ пры галасаваньні, але і такога-ж падвышанага кворуму ў галовах павадыроў парляманту... Дык трэба сказаць, што забівае цяпер Сойм якраз тое, што ў гэтых кіраўнікоў Сойму, якія спалохаліся тады „маршалкаўскага бата“, — не хапіла ў галаве гэтага „кворуму“,—каб прадбачыць рэзультаты той услужнасьці, з якой яны тады выконвалі ўсе „загады“ фактычнага валадара Краю, ратуючы свае „істнаваньне“... Цяпер яны зразумелі, што ратаваць трэба было — жыцьцё Сойму, але не яго істнаваньне, якое цяпер дадзела ўсім да таго, што сам Сойм быццам толькі і лятуціць аб—самазабіўстве... Але вось, таксама „паўофіцыёзны“ „Кур. Польскі“ (орган мін. замежных спраў...) тлумачыць роспуск Сойму— „карай з боку ўраду“ — за іншае праступленьне...

Сойм зусім не хацеў адбіраць ці зьмяншаць уладу Прэзыдэнта ў разьвязаньні заканадаўчых палатаў. Сойм хацеў толькі вярнуць сабе права і магчымасьць „маральнай самаабароны“—проці аканчальнага ўніжэньня яго з боку ўраду, на выпадак, калі б урад, баючыся новых выбараў, захацеў прадоўжыць „жыцьцё“ вельмі выгаднага для яго ды пакорнага Сойму, трымаючы яго фікцыйна, але не даючы яму запраўды працаваць на дзеле...

Дый урад — не за гэта быццам загневаўся на Сойм. — Прычынай роспуску была справа скасаваньня камісіяй Сойму другога з раду прэсавага дэкрэту ўраду... Гэта была ўжо—яўная „зьнявага“ адносна ўраду з боку Сойму... А як ведама, — якраз за гэтую зьнявагу адносна ўраду прэсавы дэкрэт і накладае асабліва падвышаныя кары, большыя навет, якія істнавалі ў царскім заканадаўстве ўсіх трох даваенных манархіяў, дзе ўрады дзеялі — ад імя „Божай міласьцю“ імпэратарскай улады... А калі да таго ж пэпэзсы ўнясьлі прапазіцыю, каб „Дзеньнік Уставаў“, у якім публікуюцца ўсе законы і дэкрэты, зьмяшчаў абавязкова і пастановы Сойму—аб скасаваньні гэтых дэкрэтаў, гэткай „зьнявагі“ ўрад ужо выдзержаць ня мог і—ня даў магчымасьці Сойму зрабіць гэтыя праекты—законамі. Вельмі востра піша — аб „гульні ўраду ў наскокі на Сойм“, дый паказываньні яму ды Краю сваей фактычнай сілі—п. Строньскі ў „Варшавянцы“..

Наагул, уся незалежная прэса ў Польшчы падчырківае ўсю шкоднасьць гэтай „гульні ў-ва ўладу“ з боку ўраду, гэтага далейшага паніжэньня Сойму... Узапраўднасьці ў Краі даўно ўжо гэтая „гульня фактычнай улады з парлямантам“ — паніжае павагу ня Сойму, але ўраду... Пры ўсей нявысокай роўні польскага парляманту параўнаньне з паніжаючым яго ўрадам стварае яму навет нейкі орэол, а бясспрэчна падвышае яго павагу ў краі, калі ён, Сойм, шчыра хоча разьвязацца, каб даць магчымасьць Краю — на новых выбарах — рашуча выявіць волю насяленьня... З гэтай сваей воляй, якая пэўна-ж будзе пераважна—воля шырокіх працуючых масаў Польшчы—апошнія знойдуць шляхі ды спосабы падпарадкаваць сабе ўрад, які цяпер так лёгка трактуе „згнілы Сойм“, аднaчасна больш усяго на сьвеце баючыся—новага — здаровага парляманту...

Сойм трэбуе скліканьня нанова—надзвычайнай сэсіі парляманту.

Па апошніх вестках клюбы ППС і эндэцыі, кожны асобна зьвярнуліся да Прэзыдэнта з трэбаваньнем скліканьня нанова надзвычайнай сэсіі парляманту дзеля вырашэньня палючых пытаньняў мамэнту.

Паседжаньне павадыроў Сойму ў старшыні Ратая.

15 ліпня, пасьля поўдня ў габінэце старшыні Сойму п. Ратая адбылося паседжаньне прадстаўнікоў усіх соймавых клюбаў, апрача... „ўрадавага клюбу“—Польскага Сялянскага Саюзу („брылёўцы“ ды „домбчыкі“), на якім пастаноўлена—проці пратэстуючых пэпэзсаў — прасіць п. Прэзыдэнта склікаць Сойм і Сэнат на 2 жніўня.

Цікаўныя матывы высунуў клюб „Сялянскага Саюзу“ (польскага), тлумачучы сваю адмову падпісаць супольную пэтыцыю ўсяго Сойму да Прэзыдэнта.—Гэты соймавы „ўрадавы“ клюбік мае зьвярнуцца да Прэзыдэнта—з сваей асобнай пэтыцыяй — з 22 падпісамі, замест вымаганых законам 148..., — у якой аднак-жа таксама дамагаецца скліканьня надзвычайнай сэсіі Сойму—для прыняцьця законаў аб самаўрадах і аб зьмене парляманцкага выбарнага закону, але — у тым духу, каб не пацярпелі школы ды крыўды... правы і інтарэсы нацыянальных меншасьцяў...

Вось дык дзякуйце, меншасьці,—неспадзяваным абаронцам вашых правоў, якія знайшліся ўсё-ж такі ў Сойме, але толькі ў клюбе „домбчыкаў-пілсудчыкаў“...

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

„Мілітарызацыя“ гаспадарчага жыцьця ў Польшчы...

Найвялікшы ды найважнейшы банк у Польшчы, які мае задачай ахапіць сваім рэгулюючым ўплывам ды ажывіць крэдытовай паддзержкай усё гаспадарчае жыцьцё Краю, аддаены ўрадам у рукі нікому няведамага—з боку гаспадарчай веды, дасьледу ды талентаў—п. Гурэцкаму, аб якім ведама толькі, што ён—ваенны генарал дый запалены пілсудчык... Гэткім чынам—яшчэ адна, адна з найважнейшых у жыцьці Краю галіна дзяржаўнага жыцьця Польшчы перайшла — пад асабісты ўплыў ці загад маршалка Пілсудскага... Бо-ж, ізноў паўтараем: калі генарал Гурэцкі, як і ген. Складкоўскі, як шмат іншых вайсковых, якімі поўны цяпер дзяржаўныя ўстановы ў Польшчы, астаюцца ў чыннай службе ў войску, а навет тады, калі лічыцца ў нейкім „паў-запасным стане“, дык ясна, што яны—як-ні-як падлягаюць пэўнай „вайсковай дысцыпліне“, дый знаходзяцца ў пэўнай залежнасьці ад ваеннага міністра.

У кожным разе, трэба яшчэ раз сцьвярдзіць ды папярэдзіць наша грамадзянства, што ўся гэтая „мілітарызацыя“ цывільнага дзяржаўнага апарату ў Польшчы робіцца плянова ды паступова — ў вельмі шырокім ахопе—ўсяго дзяржаўнага жыцьця Краю. А прымаючы пад увагу—ўсе больш завастраючуюся барацьбу з Соймам, дый ня толькі—з сучасным яго складам, але наагул з Соймам, як з дзяржаўнай ўстановай, як з парлямантам, як з народным прадстаўніцтвам,—ня кажучы ўжо аб розных яўна манархічных „Нясьвіжах“ дый т. п. рэчах ды кроках, трэба прызнаць, што такая „мілітарызацыя“ выканаўчай улады ў Рэспубліцы можа прадставіць вялікую небясьпеку для маладой польскай „Дэмакратыі“, а—вялікую спакусу для розных безадказных „дасьледаў ды спробаў“ з боку яе сучасных фактычных ды праўных кіраўнікоў...

Далейшая мілітарызацыя адміністрацыі ў Польчшы.

„Дзен. Віл.“ паведамляе:

„Падпалкоўнік Генар. Штабу, начальнік штабу 3 брыгады К. О. П (Корпус Пагранічн. Стражы) назначаны шэфам аддзелу публічнай бясьпечнасьці (папросту—паліцыі) ў Валынскім ваяводстве“.

Польшча купіла стары крэйсэр ад Францыі.

Газэты паведамілі, што польскі ўрад купіў ад Францыі „здэклясаваны“, папросту — забракаваны, як устарэўшы ды адслужыўшы ўжо свой век, крэйсэр францускага ваеннага флёту. Крэйсэр куплены на крэдыт ды, як цьвердзіць прэса, — за вельмі нізкую цану.

Ізноў вялізарны недахоп у торговым балянсе Польшчы за чэрвень.

Паводле прыблізных аблічэньняў, гандлевы балянс (сводка, ці падсумоўка сумаў вывазу ды ўвозу ў краі) Польшчы за чэрвень мае быць гэткім: увезена ў Польшчу ці куплена краем усяго на 275.760 тысяч., а вывезена, ці прадана, Польшчай усяго толькі на 196.439 тыс. злотых. Гэта значыць пераплачана ў краевым гандлю — на жыцце па-над стан—вялізарнаю сума ў 79 мільён. 321 тысяча злотых. Гэтую суму павінен нехто-ж даплаціць да дрэннай агульнай гаспадаркі краю, дый даплаціць заграніцы—ў добрай валюце... Дык вось і даплачвае Польскі Банк—з свайго даляровага запасу... Дык на гэта-ж якраз і пойдзе ўся тая пазыка, якую далі ўрэшце польскаму ўраду міжнародныя банкіры, пастанавіўшыя—па пратэкцыі Англіі—ратаваць Польшчу ад фінансавай катастрофы.

А калі мы ўцямім, што галоўны прадмет увозу з-заграніцы ў Польшчу, гэта-ж — збожжа, толькі ў відзе каштоўнай мукі,—тое самае збожжа, якое ў восені вывезьлі з краю заграніцу польскія абшарнікі, зарабіўшы на гэтым экспорце вялізарныя сумы ў далярах, дык ясна, што ў сутнасьці цяпер — як запасы Польскага Банку таксама і заграічная пазыка пойдуць на пакрыцьце тых стратаў, якія прычынілі краю—з дазволу ураду — абшарнікі.

Гэткім чынам, абшарнікі— двойчы зарабілі — сьпярша вывезьлі за даляры збожжа, пасьля гэтым самым паднялі страшэнна (амаль ня ўдвая) цану на хлеб у краі. А за гэта цяпер урад пакрые гэтыя ўсе страты за ўвоз заграінчнага збожжа — з Банку ды пазыкі. А пазыку сплоціць ізноў тая-ж самая працоўная маса, якая пераплаціла абшарнікам за хлеб. Гэткім чынам, у канцы канцоў—даляры з Польск. Банку і заграічныя пазыкі, усё ідзе—у бяздонныя кішані паноў абшарнікаў.

І гэта адбываецца рэгулярна штогодна. Вось што значыць — „абшарніцкая палітыка ўраду“, у якім цяпер сядзяць такія стаўпы польскага абшарніцтва, як Мэйштовіч, Незабытоўскі, Станевіч і інш...

Ратуюць польскую валюту міжнародныя банкіры

Газэты пішуць, што на канфэрэнцыі дырэктароў дзяржаўных банкаў у Нью-Іорку было пастаноўлена—па прапазыцыі дырэктара Амэрыканскага Фэдэральнага Банку п. Стронга—паддзяржаць польскую валюту рэзэрвным крэдытам ў 20 мільён. даляраў.

Гэты рэзэрв мае быць перaказаны Галяндзкаму Банку, які будзе вясьці ўсе апэрацыі з Польскім Банкам.

Гэтая новая пазыка для Польскага Банку будзе падзелена між 15 банкамі розных дзяржаў. У гэтым ліку і Нямецкі Банк таксама будзе збаўцам польскай валюты...

Нямецкая прэса падчыркірае ў — гэтым факце — салідарнасьць эўрапэйскай фінансавай буржуазіі,—бо-ж пэўна, кажа адна з газэтаў, некаторыя з дзяржаваў зусім ня чуюць залішняй сымпатыі для Польшчы...

Польскі пасол Патэк—аб польска-радавых стасунках.

Польскі пасол пры радавым урадзе ў Маскве п. Патэк зрабіў прадстаўнікам прэсы ў Варшаве цікаўныя заявы—аб польска-радавых стасунках, над паляпшэньнем якіх ён так стараецца — як у Маскве таксама і ў Варшаве.

Стасункі гэтыя, крыху папсаваныя забойствам радавага пасла ў Варшаве, цяпер быццам ізноў паляпшаюцца. Пасол мае надзею, што яны так самі сабой і паправяцца зусім, і — папросту дзеля таго, што... набліжаецца тэрмін падпісаньня цэлага раду трактатаў між Польшчай і Радамі, сярод якіх на першым месцы стаіць—трактат аб узаемным ненападаньні ды гарантыі граніцаў... Так, прынамсі, перадаюць заявы пасла Патка газэты. Здавалася-б, лёгічныя сувязь між дзьвюма зьявамі—адваротная: сьпярша павінны паправіцца, дзякуючы пэўным шчырым крокам з абодвух бакоў, узаемныя стасункі Польшчы і Радаў, а тады—„падойдуць тэрміны падпісаньня ўмоваў“, а не наадварот.—Бо самі гэтыя „срокі“ ног ня маюць. А вось, тое, што польскі ўрад дагэтуль ня даў адказу на другую ноту Радавага ўраду, пэўна-ж не падсуне гэтых тэрмінаў бліжэй.

Кажучы аб гаспадарчых зносінах Польшчы з Радамі, пасол сцьвярдзіў таксама пэўную зьмену ў іх—у бок паляпшэньня.

Пасол радзіць залажыць ў Варшаве такую ж польска-радавую Торговую Палату, якая істнуе ў Маскве.

Наагул пасол настроены вельмі оптымістычна. У сераду мае ён ужо выехаць ў Маскву.

Перамога жыдоў у м. м. Коўлю і Уладзімеры Валынскім.

На выбарах у меставыя самаўрады ў м. Коўлю і Уладзімеры Валынскім жыдоўскія аб'яднаныя (буржуазныя) сьпіскі здабылі—па 14 мандатаў, — больш, як усе іншыя нацыянальнасьці разам.

У Коўлю пэпэзсы здабылі 5 мандатаў, польскія нацыяналісты—4, украінцы—2. Ува Уладз. Вал. польскі нацыян. блёк здабыў 4 мандаты ППС—2, украінцы ўсе разам — 4... Цікаўна, што ўрадавыя гоупы, ня глядзячы на каштоўную агітацыю, не здабылі тут ані воднага мандату. У абадвух гэтых местах будзе пераважна жыдоўскі магістрат.

Заграніцай.

Сэнсацыйная чутка.

Францускія газэты падалі чутку, быццам прэм'ер Пуанкарэ, павадыр францускіх нацыяналістаў, мае выйсьці з партыі, да якой належаў „спрадвеку“... А ведаеце, як называлася—тая партыя, у якую ўваходзіў павадыр францускай правіцы? — Яна называлася — „Партыя Рэспубліканскай... Лявіцы“... Вось якія прыгожыя назовы ўжываюцца ў францускім парляманьце на яго правіцы... Да якой партыі запішацца цяпер п. Пуанкарэ, няведама. У кожным разе чутка выклікала вялізарную сэнсацыю ўва францускім палітычным сьвеце.

Пуанкарэ хістаецца.

Наагул дрэнна, калі галава ўраду,—каб правясьці сваі думкі ды праекты праз парлямант залішне часта — ставіць, як кажуць, „пытаньне аб даверы“, ці—прасьцей: пагражае адстаўкай...

Гэткае фарсаванае даверые можа ў кожны мамэнт перацягнуць струну пакорнасьці парляманту... Асабліва цяжкае палажэньне ўраду, які, як урад Пуанкарэ, зложаны пераважна з правіцы, калі ў парляманьце большасьць мае лявіца...

І вось, Пуанкарэ ў апошні час пачаў гутарыць з парлямантам амаль ня выключна мовай—„пытаньня аб даверы“...

Дык дзіва, што з кожный споркі парляманту з ўрадам можа раптам выбухнуць крызіс габінэту (ўраду).

Апошні канфлікт пакуль што ў камісіі можа лёгка ўзарваць урад.—Справа ідзе аб

Хаяма Йосікі.

Ліст цамэнтавае бочкі.

(Японскае апавяданьне).

Мацуда Йодзоа працаваў па адбіваньню бочак з цамэнтам.

Разьбіваючы бочку, ён адмерваў скрынямі цамэнт. Гэтыя скрыні брала машына і гнала цамэнт па дзеравянаму жолабу. Машына не чакала чалавека, і чалавек стаяў з рыдлёўкаю паміж бочак, скрыняў і жолабу машыны кожны дзень па адзінаццаць гадзін. Адзінаццаць гадзін чалавек стаяў у хмарах цамэнтавага пылу!..

Мацуда Йодзоа быў звычайнейшым рабом, і ўва ўсе адзінаццаць гадзін яго працы ў яго было толькі адно звычайнейшае жаданьне: вызваліць нос ад пылу. Галава, плечы, рукі, векі, вусы Мацуда Йодзоа былі пакрыты цамэнтавым пылам. Пыл у носе зьліпаўся і цьвярдзеў, як жалеза-бэтон. Увесь час хацелася высмаркацца. Але бэтановая машына плявала па дзесяць разоў у мінуту, бочкі і скрыні паўзьлі цурком,—адставаць ад машыны ня было часу і ня было часу данесьці руку да ноздраў. За адзінаццаць гадзінаў працы быў паўгадзіны перапын дзеля жменьні рыжу і дзесяцімінутны пасьля трэцьцяе, але гэты час уплываў на рыж, на чыстку машыны і на той мамэнт, які нельга назваць сном, але які пакідаў чалавека ў адраатвеньню перадышкі, калі аплыўшыя рукі бязмоцны дацягнуцца да носу. І цамэнт праз нос ішоў у лёгкія, у кроў, у цела.

Так было кожны дзень.

Так было сягоньня.

Мацуда Йодзоа быў звычайнейшым работнікам.

І сягоньня, перакідаючы цамэнт з бочкі ў скрыню, а адтуль у жолаб, Мацуда Йодзоа забачыў у цамэнтавай бочцы маленькую скрыначку.

„Дзіўна!“—памысьліў Йодзоа.

Але думаць не дазвалялася таму, што машына не чакала.

Ен падняў скрыначку. Скрыначка была лёгкая. Ен засунуў яе ў кішэнь на жываце ў хвартуху,—і ня спыняўся працаваць. Машына не чакала. Рабочы дзень цягнуўся. Йодзоа падумаў аб тым, што ў скрыначцы, вядома, няма грошай, і забыўся аб ёй, выбіваючы дны бочак, што паўзлі на яго.

На схілу дня скончыўся бэтон, машына вольна закруцілася,—кончыўся рабочы дзень. З гумовае кішкі, праз якую падавалі ў машыну ваду, Мацуда змыў з твару і рук цамэнтавы пыл. Ен прывязаў на шыю фуросікі, хустачку, вузялком у якой заварачвалася сьнеданьне, закінуў фуросікі за сьпіну і пайшоў да дому—з новымі, ня дзеннымі думкамі аб тым, як бы пад'есьці, выпіць і выспацца.

Электрычная станцыя, на будове якой ён працаваў, закончылася будоваю: — трэба было думаць аб новай працы.

На зьмярканьні, высоўваючыся высока ў неба сьнегавою шапкаю коілася гара Енаяма. Удалі ля ног, кіпячы мутнаю шумавінаю рычэла Кісагава. Прырода была такою-ж, як тысячу гадоў назад. Зморанае цела Мацуды ахапіла холадам. І вялічча прыроды змусіла яго мысьліць грубымі думкамі аб тым, што ў яго бабы расьце жывот сёмым дзіцём, што баба, ні з чым не рахуючыся, родзіць, што новае дзіця родзіцца, як на зло ў самыя халады,—што яго двох іенаў—паўтарох рублеў—не хапае на рыж, што яму ўсё абрыдла,—што,—што....

Думкі Мацуды былі невясёлыя, дух яго апаў.

Тады ўспомніў ён пра скрыначку, якая ляжала ў кішэні. Ен вынуў скрыначку, выцер яе аб порткі стылу. Скрыначка была моцна забіта цьвякамі. Надпісу на скрыначня было жаднага. Скрыначка гаварыла аб беднасьці.

Мацуда стукнуў скрыначкаю аб камень, але скрыначка не разьбілася. Мацуда вылаяўся. Тады ў тым настрою, калі хочацца ўвесь сьвет здратаваць нагамі, Мацуда злосна і з усяе сілы стукнуў скрыначку нагою.

З разьбітае скрыначкі Мацуда выняў абрыўкі лахманоў і кусочак паперы, завернуты ў гэтыя лахманы:

Вось, што было напісана на гэтай паперы:

„Я—работніца цамэнтавага заводу, шыю мяшкі дзеля цамэнту. Мой мілы, мой муж працаваў на падкідцы каменьня ў крышыльнай машыны. Раніцаю сёмага лістапада, спушчаючы вялікі камень, ён уваліўся ў машыну разам з гэтым камянем. Машыну ня спынілі. Каменьні засыпалі яго. Машына, разам з каменьнямі, скрышыла яго цела і выкінула дробнымі акрываўленымі каменчыкамі. Машыну ня спынілі, і машына перадала кусочкі яго цела другой машыне. Там паміж сталёвымі лапаткамі, у жудасным гомані, цела яго змалола машына ў парашок. І цела, і косьці, і душа яго сталі цэмантавым пылам. Ен стаў цамэнтам, ён, мой любімы. Толькі лахманы яго рабочае вопраткі, — толькі яны асталіся ад яго. Я сабрала гэтыя рэшткі, я напісала гэты ліст,—і ўсё гэта я пахавала ў тую бочку з цамэнтам, якую вы сягоньня разьбілі.

Вы рабочы?—калі рабочы,—пашкадуйце мяне, дайце адказ. Я хачу ведаць, куды пойдзе цамэнт косьцяў майго мужа. Камяняр вы або сталяр—ці мой мілы зрабіўся калідорам у балагані, або цамэнтавым тынам астрогу?—вы—рабочы—ня траціце гэты цамэнт на гэткія будовы!..

„Напішэце мне, дзе мой муж. Як я пайду праводзіць яго?—на заходзе і на ўсходзе, далёка і блізка — дзе ў цамэньце і як уваскросьне ён?

Я дару вам кусок рабочае вопраткі: каменным пылам і потам яго прасякнуты гэтыя лахманы,—такім-жа потам, як ваш і такім-жа пылам, як той, у якім працуеце вы“...

Мацуда ішоў з будовы электрычнае станцыі. Неба зусім пацямнела, у цемры рычэла Кісагава, толькі Еназма высоўвалася сярод зораў высока ў нябёсах. Глядзячы на імя і адрас, што прыпісаны ў канцы лісту, Мацуда Йодзоа пачуў крыкі скачучых наўкола яго дзяцей. Ен падняў галаву. Ен убачыў аграмадны жывот жонкі і бачыў у ім сямёхмесячнае семя свайго дзіця.

Пераклаў **М. Шыла.**

падвышцы пэнсіяў урадоўцам. Урад стаіць на груньце выключна фінансавых, бюджэтных меркаваньняў. Сойм мае шырэйшы пагляд—на людзей, якім трэба жыць... Датаго-ж паны паслы павінны ўжо рыхтавацца да новых выбараў, дык хочуць, каб аб іх працы ў Сойму ўспомнілі выбаршчыкі-ўрадоўцы—ў часе выбарнай кампані... Камісія большасьцю 8 галасоў проці 6 пастанавіла — перавысіць бюджэтныя асігнаваньні ўраду. Прадстаўнік ураду заявіў ад імя апошняга, што ўрад—не згаджаецца з гэтым—з пагляду на раўнавагу бюджэту... Кажуць, што Пуанкарэ—(раўнавага бюджэту — яго асаблівы клопат),—паставіць рашуча — пытаньне аб даверы...

Адклад ці зрыў торговых перагавораў між Францыяй і Нямеччынай.

Як ведама, французскі ўрад, каб унікнуць адкрытай гаспадарчай вайны з Нямеччынай, запрапанаваў, адлажыўшы надалей заключэньне сталага торгавага трактату, зараз толькі апрацаваць тымчасовы ўклад на тры месяцы. І вось пачаліся перагаворы. Французскі ўрад за ўсялякую цану хацеў, каб да 14 ліпня, калі канчаецца парляманцкая сэсія, мець што паказаць парляманту ў гэтай справе.

Але Нямеччына ня йшла на гаспадарчыя ўступкі французам, калі Францыя адмаўляе немцам палітычных уступак... У рэзультаце перагаворы навет аб гэтым 3-месячным „правізорыі“—сарваны...

Філя-нямецкая дэманстрацыя ў Гданску.

Нямецкая балтыцкая эскадра зрабіла візыту вольнаму месту Данцыгу (папольску — Гданску). Насяленьне Данцыга, амаль ня чыста нямецкае, зрабіла вялікую дэманстрацыю сымпатыі, у чэсьць гэтага флёту, падчырківаючы гэтым—неразрыўную нацыянальную сувязь Вольнага Места—з нямецкім народам.

Цікаўныя рэзультаты зрыву Англіяй канфэрэнцыі ў справе разбраеньня.

Сябры амэрыканскай і японскай дэлегацыяў на жэнэўскай канфэрэнцыі ў справе разбраеньня на моры адкрыта вінавацяць англійскіх ў сарваньні канфэрэнцыі. Амэрыканцы, як даведалася венская прэса, дадаюць, што амэрыканскія кіруючыя фінансавыя колы страшэнна абураныя круцельствам Англіі, маюць намер прыняць усе меры, каб змусіць Англію кінуць сваю крывадушную палітыку ды шчыра падпарадкавацца падпісаным ёй пастановам Вашынгтонскай канфэрэнцыі (ў справе разбраеньня на моры). Амэрыканскія банкіры ня спыняцца быццам навет перад тым, каб зьбіць з нармальнай роўні англійскую валюту... Пазналіся на шляхотных англійцах навет іх бліжэйшыя браты ды швагры...

Пагроза крызісу ў Ірляндыі.

Забойства ірляндзкага міністра, гарачага прыхільніка бліжэйшай сувязі з Англіяй, страшэнна ўсхвалявала публічную апінію Англіі і Ірляндыі. Ізноў на чаргу дня высоўваецца ўнутраная барацьба двух узаемна няпрымірыма-варожых рухаў у краі: за сувязь з Англіяй—пад супольным каралем,—і — за поўную незалежнасьць самастойнай дэмакратычнай рэспублікі. Акт палітычнага тэрору адразу выявіў для ўсяго сьвету, што барацьба гэтых двох народных рухаў зусім яшчэ ня спынена і можа раптам выбухнуць з тэй сама сілай, з якой толькі што вялася ў працягу некалькі гадоў... Для зразуменьня гэтага тэрорыстычнага акту трэба ўспомніць, што апошнія выбары далі найбольшую лічбу галасоў—з усіх партыяў—партыям, стоячым на груньце — рэспублікі і незалежнасьці... Толькі палітычны кампраміс іншых партыяў дый бясспрэчны „ўплыў“ англійскай палітыкі далі нязначную большасьць у парляманьце прыхільнікам Англіі дый — магчымасьць стварыць урад... Цяпер, калі на націск з боку Англіі крайнія яе праціўнікі пачалі адказываць тэрорам, трэба ізноў шукаць якогась мірнага выхаду з палажэньня, пакуль нездаволеньне ў краі не праявілася ў больш выразных формах...

І вось, тэлеграмы з Лёндану запраўды кажуць, быццам у Ірляндыі — ў выніку ўрадавага крызісу—магчыма стварэньне габінэту прадстаўнікоў партыяў, якія—проці трактату з Англіяй, але імкнуцца да—незалежнай Ірляндзкай Рэспублікі...

Ізноў — другі бліжэйшы „швагер“ Англійца рыхтуецца да барацьбы з ім...

Дык, можа, перад тым, каб ствараць нейкія там „супольныя фронты“ трэба-б пастарацца — ўпарадкаваць стасункі на сваіх тылах...

Рэзультаты парляманцкіх „выбараў“ у Румыніі.

Як мы прадбачылі, „выбары“ ў Румыніі далі вялізарную большасьць урадавай партыі „лібэралаў“, якія атрымалі наагул—больш 70% усіх мандатаў... „Нацыянальна-сялянская партыя“ атрымала 20—25%.

Гэткім чынам урадавыя „лібэралы“ маюць запоўненую большасьць ў парляманьце. Партыя кансэрватараў, якая толькі што мела ўладу ды—такую-ж вялізарную большасьць ў парляманьце, створаную папярэднімі выбарамі, якія таксама „рабіліся“ ўрадам генерала Авэрэску, як цяпер урадам Братыяну, цяпер на гэтых „выбарах“ была разгромлена дарэшты: яе найвыдатнейшыя павадыры, як сам Авэрэску, Іоргі, Куза, — навет самі паправаліваліся на выбарах...

Вось, што значыць добрая „арганізацыя выбараў“...

Выбары ў Сэнат далі няменш бліскучыя рэзультаты, які ў Сойм. З 115 сэнацкіх месцаў урадавая партыя здабыла 96, сялянская апазыцыя атрымал 17, меншасьці ўсяго—2... Канчатковыя рэзультаты выбараў у Румыніі перавысілі найбуйнейшыя спадзяваньні рабіўшага выбары... міністэрства ўнутраных спраў.—Замест спадзяваных 290 мандатаў урадавай партыі, апошняя „здабыла“ аж — 328... Апазыцыйная „Нацыянальна-сялянская партыя“ атрымала толькі ўсяго 46 паслоў, ня гледзячы на тое, што сялянства ў Румыніі навет больш, як у Польшчы,—бо складае яно каля 4/5 усяго насяленьня. Нацыянальныя меншасьці, якіх — каля цэлай трэціны насяленьня, атрымалі (з дазволу п. міністра)... толькі 13 мандатаў...

Баюць, быццам прэм'ер зараз-жа прадставіў міністра ўнутраных спраў да вышэйшай нагрáды, а той — ў гарачай адозьве — зьвярнуўся да ўсяго насяленьня Краю — з выразамі сваей удзячнасьці...

Дыплёматычныя стасункі між Югаславіяй і Альбаніяй—фармальна ўзнавіліся.

Югаслаўскі ўрад выслаў у Тырано — да павароту свайго пасла пры альбанскім ўрадзе—консула з Скутары, каб часова спаўняў абавязкі пасла. Гэткім чынам дыплёматычныя стасункі між Югаславіяй і Альбаніяй фармальна ўзнавіліся.

Статыстыка насяленьня Радавай Украіны.

Радавая прэса публікуе рэзультаты апошняга перапісу насяленьня Радавай Украіны. Усяго жыхароў—28 мільёнаў. Пятая частка з іх—нацыянальныя меншасьці: 3 мільёны велікарусаў, 1.750 тысяч жыдоў, 450.000 палякоў. 40 проц. усяго насяленьня местаў назвала сябе „расейцамі“.

Крэдыт для вёскі.

За апошнія гады па ўсей Заходняй Беларусі пачалі адкрывацца так-званыя „касы Стэфчыка“—дробныя крэдытныя ўстановы каапэратыўнага тыпу. Адкрываюцца яны па нашых вёсках і мястэчках, аказваюць бясспрэчна некаторую помач насяленьню, але пераважна пры гэтым вогнішчы пякуць сваю пячэню людзі, чужыя нашаму сялянству, ды поўныя палянізатары, якія і робяць сваю палітыку,—і добра пры гэтым зарабляюць.

Як-жа гэта робіцца?

Ды вельмі проста. Ксёндз, абшарнік, ды нейкі растараншчык, або іншы „канцэсіянаваны“ труціцель народу вырабамі пана Баўэвскага з Пазнаншчыны, маючы вольныя грошы, стараюцца іх неяк пусьціць у ход, каб браць большыя працэнты, чым плоцяць банкі за паложаныя ў іх уклады. Зьбярэцца гэткая тройка, заложаць касу Стэфчыка, або іншую, пакладуць свае капіталы, — і народ валам валіць, просячы аб пазыку. Ну, ведама, калі табе на-гвалт патрэбны грошы, дык і за вялікія працэнты возьмеш з падзякай,— а ў гэных касах умеюць добра далічаць розныя зборы й даплаты да дазволеных урадам працэнтаў! Толькі-ж вось бяда: ня кожнаму тут грошы пазычаюць! Пазычаюць перадусім належным ад сябе людзям, якіх ксёндз, абшарнік, або іншы „дабрадзей“ усё роўна трымаюць у сваіх руках, дый, ведама-ж, тым, каго лічаць „сваімі“—гэта знача: добрымі палякамі й „прэвамысьльнымі“ грамадзянамі Польшчы! І ніхто й нішто ня можа прымусіць управы гэных касаў, кіраваных выключна палякамі, даць пазыку таму, каму яны не спагадаюць, проці каго маюць „зуб“, каго лічаць грамадаўцам, ці іншым „выврото ўцам“...

Ведама, гэткая пастаноўка справы выдаваньня пазыкаў мае на ўвеце перадусім забясьпечаньне пакладзенага ў касу прыватнага капіталу ад няпоўных пазык, выдаваных галіце. І дзеля гэтага з крэдыту ў закладаных у нас ксяндзамі й панамі касах Стэфчыка на дзеле карыстаюцца перадусім асаднікі, урадоўцы, панскія афіцыялісты, ксяндзоўскія падхлебнікі, ды заможныя хлебаробы—„кулакі“. У масе сваей беларускае сялянства, беларуская бедната доступу туды блізу ня мае. Хіба.... хіба, што за пазыку, хоць і вельмі каштоўную, той ці іншы духова слабы чалавек гатоў пайсьці па здрадніцкім шляху адшчапенства ад свае сярмяжнае грамады і адрачэньня ад сваей нацыянальнасьці!

Нямашака правіла бяз вынятку. І сярод тых дзесяткоў, а мо' й сотняў новапазакладаных касаў Стэфчыка, магчыма, пападаюцца й такія, што запраўды хочуць дапамагаць нашай вёсцы так неабходным ей крэдытам. Але тое, што мы тутака сказалі, рысуе, на жаль, агульны абраз дробнае крэдытнае каапэрацыі ў Заходняй Беларусі.

Чаму гэтак сталася?

Адказ і на гэтае пытаньне вельмі просты: бо беларускае сялянства наагул дагэтуль не адважылася павясьці самастойна працу ў кірунку ладжаньня сваіх крэдытных каапэратываў, якія ў нас—асабліва ў Віленшчыне і ў Горадзеншчыне — даволі добра разьвіваліся йшчэ да вайны,—дый затым, што нямашака ў нас такіх капіталаў дзеля абароту, якія мае польская буржуазія. Да таго-ж, калі мы папрабуем стварыць сваю касу ў вёсцы або ў мястэчку без паноў, дык справа атрыманьня крэдыту з урадавых крэдытных установаў выглядала-бы бадай зусім безнадзейнай...

Дык няўжо-ж нам і трэба апусьціць свае рукі, вырачыся думкі саматугам наладзіць крэдытную каапэрацыю? Няўжо-ж нямашака дзеля гэтага ніякае магчымасьці?

Мы думаем, што апускаць рук—нельга, дый магчымасьць дзеля працы ў гэтым кірунку магла-бы знайсьціся. З дробных паёў самых сялян можна было-бы зрабіць сякі-такі пачатак, а далей трэба было-б нашаму Каапэратыўнаму Банку ў Вільні зьвярнуць увагу на гэту справу і адкрыць нашым сялянскім касам Стэфчыка хоць невялічкі крэдыт, прымаючы да пераўчоту вэксалі з вёсак. Гэтакая пастаноўка справы і хутчэй прыцягнула-бы дробныя сялянскія зьберажэньні (бо-ж ехаць у Вільню, Пінск ці Глыбокае, каб палажыць у цэнтралю й аддзелы Бел. Каап. Банку пару дзесяткоў злотых, не аплачываецца!), і аблягчыла-бы вясковаму працаўніку здабыць намесцы дробныя пазыкі, за якімі ў места таксама не паедзеш. Дый дзеля Бел. Каап. Банку магла-бы быць тая карысьць, што намесцы, у вёсцы, кіраўнікі такое дробнае касы лепш ведалі бы, каму можна і трэба даць пазыку, хто не захоча надужыць даверые да яго з боку крэдытнае ўстановы.

Мы кідаем гэту думку на страніцах нашае газэты, спадзяючыся, што яна сустрэне водгук і ў вёсцы, і ў Бел. Каап. Банку.

Пачалі урэшце „чухацца“ і пэпэсы.

Здаецца, урад марш. Пілсудскага, здолее ўрэшце вырабіць з дэлікатных пэпэсаў—запраўдную апазіцыю...

Пасьля перарыву працы Сойму, які амаль не папсаваў запраўды дыплёматычных адносінаў паміж ППС і яе павадыром, марш. Пілсудскім, здарыўся новы канфлікт ППС з урадам, які, можа, запраўды раскрые ўрэшце вочы пэпэсам—на тое, што робіцца — пры маральным падтрыманьні ППС—у Польшчы...

Справа вышла такая. — Да п. міністра чыгункі прыйшла дэлегацыя чыгуншчыкаў, з паслом ППС Курыловічам на чале. У часе размовы міністар Ромоцкі, нездаволены нейкім выразам пасла, востра сказаў яму: „Не забывайцеся, што Вы — чыгуншчык ды размаўляеце з міністрам“... На гэта пасол Курыловіч знайшоўся трафна адказаць: „Не забывайся-ж і пане міністар, што размаўляеш з паслом“... Далейшая гутарка дэлегацыі з міністрам была ўжо неяк папсавана. Але на гэтым сарваньні гутаркі справа ня спынілася. Назаўтра пэпэсаўскі „Роботнік“ расьпісаў красамоўна ўвесь гэты выпадак, вінавацячы міністра ў тым, што ён—кінуў дзерзкі вызаў усім работнікам чыгункі, абразіўшы павадыра іх дэлегацыі, а гэтым кінуў абразу ды вызаў усей работніцкай клясе Польшчы, а гэтым і—усей ППС, што, відаць, зусім ўжо невыбачальна... Камісар м. Варшавы сканфіскаваў нумар „Роботніка“, выдавецтва ППС, выкінуўшы вострыя месцы, выпусьціла другое выданьне, але і гэтае сканфіскаваў урад...

Не памаглі паны Марачэўскія... Не пабаяўся пэпэсаў і іх галоўны павадыр... Тады ўжо пэпэсы ня выдзяржалі.—На заўтра „Роботнік“ выпусьціў больш асьцярожны агляд здарэньня, у якім у канцы дае—„крыху гісторыі“, ці біяграфіі—п. мін. Ромоцкага і тав. Курыловіча.—Гэта „крыха гісторыі“ — вельмі характарна для тэй запраўды-ж шпаркай „эвалюцыі“, якую зрабіў — за мінулы год—урад „маёвай рэвалюцыі“... Аказваецца, што пас. Курыловіч—якраз той самы павадыр чыгуншчыкаў, які — у траўні мінулага году—па асабістай просьбе марш. Пілсудскага—арганізаваў агульную забастоўку чыгуншчыкаў, якая і вырашыла тады ўсю справу барацьбы Пілсудскага з Вітасам, спыніўшы падвоз у сталіцу верных апошняму войскаў з Пазнані.

Дык вось п. міністар Ромоцкі, які цяпер так муштруе гэтага „павадыра чыгуншчыкаў“, даўшага тады Пілсудскаму перамогу, тады,—калі йшла барацьба, — стаяў за ўрад Вітаса, паддзержваючы, як пасол хадэцыі,—законны ўрад ды прэзыдэнта Вайцехоўскага—проці збунтаванага маршалка Пілсудскага...

„Дык вось—з кім ды проці каго цяпер марш. Пілсудскі“—горка жаляцца пэпэсы...

Здавалася-б, дробны, няважны факт, але гэты асабісты ўдар па іх „таварышу“ — аказаўся вельмі карысным для аздараўленьня наагул галавы ППС.—У гэтай, дагэтуль неяк цёмнай закутай галаве, з дэлікатна заплюшчанымі на поўныя рэчы ды асобы вачыма, адразу стала — ясьней ды... чэсьней. Дык вось паслухайце, што і як пішуць цяпер пэпэсы—аб усіх гэтых асобах ды рэчах...

Праўда, толькі пасьля... рэзкай гутаркі міністра Ромоцкага з тав. Курыловічам, але ўсё-ж такі нарэшце зразумелі і пэпэсы, што —„**дэмакратыя ёсьць у сьмяротнай небясьпецы**“ ў Польшчы. Толькі цяпер пэпэсы сталі ясна і адкрыта пісаць—не аб „урадзе Мэштовіча ды Незабытоўскага“, але—аб **урадзе Пілсудскага**. Толькі цяпер, але цяпер ужо, відаць, ясна і выразна, зразумелі пэпэсы і пішуць адкрыта аб—„фашыстаўскіх ці паўфашыстаўскіх (і тут, у гэтым спалоханым скачку ўбок сказалася заячая натура гэтых сацыялістычных сынкоў польскіх абшарнічкаў...) імкненьнях“ сучаснага ўраду, які яшчэ так нядаўна пас. Недзялкоўскі на кангрэсе II Інтэрнацыяналу так красамоўна бараніў, даводзячы, што ў польскім урадзе няма фашызму—ані сьледу...

Выкарыстоўваюць пэпэсы гэты пусты выпадак з мін. Ромоцкім—дзеля агітацыі сярод чыгуншчыкаў...—Некалькі арганізацыяў працаўнікоў дзяржаўных чыгунак прыняло рэзалюцыі — салідарнасьці з пакрыўджанай міністрам дэлегацыяй і яе павадыром... Але...—ня трэба залішне верыць у глыбіню пэпэсаўскай апазіцыі ды шчырасьць іх проці-урадавага паходу... — Каб не разводзіць доўга над гэтай яснай справай, скажам каротка: калі ня хочуць паны пэпэсы рабіць адзінага работніцкага фронту з усім пралетарыятам, дык — няма для іх іншага шляху, як—у тэй ці іншай форме—служыць ураду... Дык і „апазіцыю“ яму трэба ізноў будзе рабіць далікатна — паводле патэнтаванага спосабу мастака Недзялкоўскага...

Правая прэса даведалася навет, быццам на экстраным паседжаньні Галоўнай Рады ППС, склікаым з прычыны „нячуванага здарэньня непашаны з боку міністра пэпэсаўскаму паслу“, былі прапазіцыі — значна вастрэйшыя—аж да абвешчаньня агульнай забастоўкі чыгуншчыкаў ці навет — усяго пралетарыяту—у знак пратэсту проці... зьнявагі п. Курыловіча... Але гэта прапазіцыя адкінена. Затое быццам прынята прапазіцыя —выразіць недаверые ўсім тым сябром ППС, якія—побач з чынным сяброўствам у „апазіцыйнай“ Партыі Польскіх Сацыялістаў, — займаюць розныя высокія ды цёплыя „пасады“ ў урадзе марш. Пілсудскага, якому цяпер ППС абвясьціла ўжо напоўна—сьмяротную барацьбу, баронечы ад сьмяротнай фашыстаўскай небясьпекі дэмакратыю ў Польшчы...

Так піша правая прэса... Але вось, у „Роботніку“, пакуль што аб гэтай слушнай пастанове — выкінуць урэшце з партыі розных п. п. Марачэўскіх — няма ані гука... Няўжо-ж гэтую пастанову, якая вымагаецца ня толькі палітычнай і ўсякай іншай лёгікай, але і простай грамадзкай чэснасьцю, — падсказалі пэпэсам эндэцкія газэты. А навет калі і так, дык — дзякуйце, паны пэпэсы, і рабіце, як вам падсказалі, калі самі ў часе не дагадаліся...

ХРОНІКА.

Водгукі гвалту Студніцкага ў бел. прытулку. 20-га чэрвеня 1927 г. разьбіралася ў Акружным Судзе справа вядомага культурнага дзеяча Астроўскага і яго жонкі, якіх пацягнуў да адказнасьці знаны беларусаед Студніцкі за тое, што **вышэйпамянёныя** Астроўскія быццам абразілі (можа наадварот) Студніцкага пад той час, як гэты Студніцкі гвалтам хацеў забраць памяшчэньне, належачае да беларускага прытулку. Характэрным зьўляецца, што сам Студніцкі і сьведкі з яго боку дапрашваліся ня меней, як па поўгадзіне, у той час, як сьведкі, Астроўскіх бадай зусім не дапрашваліся, дзеля таго што сьведкі гэтыя давалі свае паказаньні ў беларускай мове. Калі адзін сьведка грам. Савіцкі, астаноўлены судзьдзёй, заявіў, што ён ня ўмее гаварыць папольску, але разумее, то судзьдзя адказаў, што ён, судзьдзя, не разумее пабеларуску. Ня гледзячы на пратэст, дапрос быў спынены, таксама паступлена было і з другімі сьведкамі, гаварыўшымі пабеларуску. Добра-ж пан судзьдзя прытрымоўваецца закону аб беларускай мове ў судзе ад 31.VII 1924 году! Лёгка дзеля гэтага было судзьдзі прысудзіць гр. гр. Астроўскіх на 2 месяцы арышту. Гр. Астроўская зляжыла жалабу ў Апэляцыйны Суд. Будзем спадзявацца, што Апэляцыйны Суд будзе больш уважны і да падсудных і да закону!

Да перавыбару прэзыдэнта м. Вільні. Выбраны на папярэднім паседжаньні мястовай рады прэзыдэнтам места Вільні п. Ледніцкі адмовіўся прыняць гэтае становішча.

Аднак адмова п. Ледніцкага не паважаецца ў Вільні за аканчальную.

Учора выехаў у Варшаву праф. Зыгмунт Юндзілл з мэтай асабістага паразуменьня з адвакатам Ледніцкім і схіленьня яго да зьмены занятага ім становішча у гэтай справе.

Хто такі п. Чыж? Выбраны галасамі пэпэсаў і манархістаў з сьпіску газ. „Слова“ віцэ-старшынёй мястовай Рады ў Вільні пан Чыж назваў сябе ў сьпіску выбаршчыкаў ды на лісьце кандыдатаў ППС—„эканамістам“. Але вось, „Дзен. Віл.“ сцьвярджае, што слова „эканаміст“ у адносіньні да п. Чыжа значыць толькі тое, што ён—купец. Але пан Чыж—такі купец, які сароміцца гэтага свайго фаху, што дае яму добрыя даходы, хаця можа і не цалком — працоўныя. Чаму-ж сароміцца. Таму, што ён—сацыяліст,—пэпэсавец. Дык пэпэсавец, ці польскі сацыяліст, гэта — паміж іншым — добры „буржуй“, які адна-жа мае ўжо настолькі „сацыялістычнага сумленьня“, што сароміцца свайго непрацоўнага фаху, але неяк—не на столькі гэтага сораму, каб адмовіцца ад гэтага даходнага фаху.

„Дзен. Віл.“ вельмі хваліць гэтага паўпана, паў-таварыша Чыжа—за тое, што ён— „добры купец, польскі купец, які канкуруе з жыдамі“, але ганіць за тое, што — сароміцца свайго фаху.

Беларускае Выдавецкае Т-ва паведамляе, што выйшлі ў сьвет гэтакія новыя кніжкі Т-ва.

Уліцік: „**Суд над Трохпалёўкай**“, агроп'еса ў 1 акце, цана 40 грошай;

М. Гарэцкі: „**Атрута**“, сцэнічны абразок у 1 акце, цана 30 грошай;

Прыватныя выданьні: Выйшлі з друку і прадаюцца новыя кніжкі:

Натальля Арсеньнева: „**Пад сінім небам**“, зборнік вершаў з 1921—1925 г. Выд. Б. Клецкіна, цана 2 зл. 50 гр.

А. Ожэшко: „**У зімовы вечар**“, інсцэнізаваны абразок у 2-х актах, Выд. І. Мятлы і І. Дварчаніна, цана 50 грошай.

Прыгатавава да друку: „**Палітычная эканомія**“, Багданава ў перакладзе на беларускую мову М. Шылам.

Усе названыя кніжкі знаходзяцца на складзе Кнігарні Беларускага Выдавецкага Т-ва, Вільня, Вострабрамская, 1.

Пры выпісцы абавязкава трэба дадаваць поўную суму на перасылку адразу, бо пасьля кніжкі абыйдуцца даражэй.

Забастоўка ў прадпрыемствах б. ахвотніка польскай арміі. 16-га ліпня г. г. а 8-й гадзіне раніцы распачалася забастоўка работнікаў, што працуюць пры ачышчэньні вагонаў на станцыі Вільні.

Забастоўка ўзьнялася на падложжу т.зв. галадавых аплат за працу пры ачышчэньні вагонаў, якая трывала амаль-што праз усе суткі, г. ё. на дзьве зьмены не выключаючы і сьвяточных дзён.

Вышэйўспомненыя работнікі некалькі разоў зварачваліся да кіраўнікоў прадпрыемства, урэшце да самай управы саюзу былых ахвотнікаў В. П., з просьбай аб падвышэньні платы, але без ніякіх вынікаў. Урэшце яны былі змушаны справу перадаць інспэктарату працы 63 вокр., які вызначыў пасрэдніцкую камісію і па двухразовым разглядаваньні справы вырашэньне не дайшло да добрага выніку. Дзеля гэтага работнікі, занятыя пры ачышчэньні вагонаў у прадпрыемстве б. ахвотнікаў В. П., былі змушаны распачаць забастоўку. І нічога дзіўнага. Работнік атрымоўваў за 8-гадзінны дзень працы 2 зл. 50 гр., а работніца 1 зл. 50 гр.

Раніцай 16 ліпня, сабраўшыся ў памешканьні прафэс. саюзу, абгаварывалі спосабы, як змусіць прадпрыемства прыняць пастаўленыя імі вымогі. Прадстаўнікі прафэсыянальных саюзаў і акружны камітэт прафэсыянальных саюзаў выказаў гатоўнасьць падтрыманьня забастоўкі.

Афіцыяльны курс грошы на 19 ліпня
Даляр—8 зл. 89 гр. Залаты рубель — 4 зл 60 гр.

19./VII. на чорнай біржы ў Вільні за даляр плацілі 8,90. Зал. р. 4,70. Чырв. 3 дал. 90 цэн.

Маленькая папраўка.

(Пісьмо у Рэдакцыю).

Грам. Фр. Грышкевіч прыслаў з Прагі Чэшскай у № 29 „Бел. Крыніцы" сваю стацьцю пад загалоўкам: „3 прычыны бытнасьці ў Празе Рэктара Менскага Унівэрсытэту праф. Пічэты". Адзначаючы, што праф. Пічэта у сваіх падарожах у Заходнюю Эўропу мае на мэце пашырыць тамака ведамасьці аб беларусах і Беларусі, — грам. Грышкевіч гаворыць, што першым піянерам асьведамленьня заграніцы аб беларускім адраджэньні быў я, зьмясьціўшы ў 1909 годзе свае артыкулы ў „Museum regni Bohemiae". Гэтак, па думцы аўтара, у 1929 годзе прыпадаціме двадцацігодзе нашае прэсавае прапаганды заграніцай.

У імя праўды мушу адзначыць, што часьць **першага выступленьня ў замежнай прэсе аб беларускім пытаньні належыць не мне, а нябожчыку Івану Луцкевічу**, які шмат раней зьмясьціў сваю першую стацьцю аб беларусах у выдаваным у Вене журнале „Ruthenische Revue" (пасьля пераймянаваным у „Ukrainische Rundschau") пад рэдакцыяй вядомага ўкраінскага дзеяча Уладзіміра Кушніра. Не магу толькі прыпомніць точна году: ці гэта было ў 1904 г. (мо пачатку 1905 г.), калі Ів. Луцкевіч быў у Вене, дапаўняючы сваю археалягічную веду, ці—пазьней. Падпісаў ён свой артыкул псэўданімам: Нeban Palissander" (гэтым імем яго называлі ў партыйнай перапісцы Беларускае Рэвалюцыйнае Грамады). Ів. Луцкевіч першы завязаў зносіны з замежнымі ўкраінскімі дзеячамі і чэхамі (А. Чэрны), падрыхтаваўшы грунт і для маіх пазьнейшых артыкулаў у „Ukrainische Rundschau", „Slovansky Prehled", ды інш.

Паўтараю: магчыма, што першыя крокі Івана Луцкевіча ў замежнай прэсе былі зроблены і пазьней, чым у 1904 года,—мо' ў адным з пазьнейшых падарожаў, але ўсё-ж не пазьней 1908 году. Мо' грам. Грышкевіч, карыстаючыся сваей бытнасьцю заграніцай, пастараецца пашукаць у гадавіках „Ruthenische Revue" і „Ukrainische Rundschau" ад 1904 да 1908 году, бо-ж можа акажацца, што нам трэба гатаваць да абходу не 20, а 25-леьцця прэсавае акцыі.

Добра было-б, калі-б гэны першы артыкул Ів. Луцкевіча заграніцай грам. Грышкевіч сьпісаў і прыслаў для Белар. Музэю ў Вільні. **Ант. Навіна.**

Вільня, 17./VII. 1927 г.

З Т-ва Бел. Школы.

Праца на мясцох.

✕ **У вёсцы Раўні,** Гарадзенскага павету драматычнай сэкцыяй Раўкаўскага гуртка Т-ва Беларускае Школы дня 12 чэрвеня быў зладжаны вечар-спэктакль. Ставілі камэдыю „Мікітаў Лапаць" у 2-х актах М. Кудзелькі і п'есу „У іншым тчасьці няшчасьце схавана". Увесь даход пайшоў на адчыненьне бібліятэкі-чытальні пры гуртку.

✕ **У вёсцы Дубно,** Гарадзенскага пав., драматычнай сэкцыяй гуртка Т-ва Беларускае Школы дня 10 ліпня, быў зладжаны спэктакль. Адыгралі камэдыю ў 3 х актах „Пан міністар". Даход з вечару скіраваны на карысьць бібліятэкі-чытальні ў в. Дубно.

✕ **У вёсцы Стральцох,** Гарадзенскага п., драматычнай сэкцыяй Стралецкага гуртка Т-ва Бел. Школы дня 10 ліпня пастаўлены былі дзьве камэдзі „Чорт і баба", „Боты" і камэдыя ў 3 актах „Пан міністар". Даход пайшоў на выпіску кніжак для бібліятэкі-чытальні ім. А. Луцкевіча, якая істнуе пры гуртку Т ва.

✕ **Пастанова Управы Гарадзенскае Акружнае Управы Т-ва Беларускае Школы.** На пасяджэньні Управы Гарадзенскага Гуртка Т-ва Беларускае Школы дня 5 ліпня 1927 г. пастаноўлена: выкасаваць з ліку сяброў Т-ва за невыкананьне § 12 Статуту ніжэйпаданых асоб: Лукашыка Л. б. № 201, Верамейчыка б. № 51, Верамейчыка Ул. б. № 308. Аршуна А. біл. № 5, Якімовіча М. б. № 207, Іванова С. біл. № 2743, Дашкова А. біл. № 738, Сідаровіча Р. біл. № 738 і выданыя ім сяброўскія білеты лічыць уняважненымі.

✕ **У в. Бандары,** Азёрскае вол. гуртком Т-ва Беларускае Школы быў зладжаны дня 10 ліпня с. г. спэктакль-вечар. Згулялі былі камэдыі: „Пасланец" і „Конскі Партрэт". Пасьля п'ес адбыліся скокі да самай раніцы, пад гукі вясковай музыкі, з традыцыйнай лявонікай на чале.

✕ **Абвестка.** Па дарозе ў в. Паніжаны, згублены сяброўскія білеты, выданыя Гарадзенскай Акружной Управай Т-ва Беларускае Школы на імя Капыцкага С. № 376. Казлоўскага Г. № 377, Капыцкага М. № 378, Карнейчыка С. № 379, лічыць уняважненымі.

Гарадзенская Акружн. Упр. Т-ва Белар. Школы

даложым хоць па аднаму палену, да таго агню асьветы, які пачынае запалівацца над нашай старонкай.

Нехай кожны з моладзі зразумее, што ён сын сярмяжнага народу, які пачынаець здабываць сабе пачэснае места сярод народаў усяго сьвету і пасьля векавага сну будуе лепшую будучыню.

Дык да працы! **М-сь Загнаны.**

Проціў волі народу.

(Жолдзішкі, Вялейскага павету).

У нас, як ведама, выбары ў валасную раду адбыліся летась 27.V 26 г. Сяляне ба іх былі на столькі падгатаваны, на столькі сьведама падышлі да справы, што здабылі беларусы абсалютную большасьць. Сьпіскаў кандыдатаў было 2: адзін сьпісак рэпрэзэнтаваў беларускіх-сялянскіх кандыдатаў, а другі — паноў-абшарнікаў. У валасную раду ўвайшло 10 прадстаўнікоў: 8 радных — беларусаў і 2 — „палякі", таксама беларускія сяляне, але цёмныя, нясьведамыя.

Ад выбараў радных перайшлі да выбараў войта. Дзякуючы абсалютнай большасьці беларускіх радных, быў выбраны за войта шчыры беларус Ф. Ціхота. Так, што цешыліся сяляне, гаворачы: „Мы хутка апануем Жодзішкую воласьць і паставім там сваіх, чесных людзей, а несправядлівых асобы ня будуць мець месца. Нажаль, перадчасная сялянская радасьць засталася няспоўненай: забаляліся, відаць, нашыя ворагі масавае сьведамасьці і старасты не зацьвярдзілі Ф. Ціхоты. Тады радныя, веручы ў свае сілы, выбралі свайго чэснага чалавека Ю. Аўгустыновіча, ізноў-жа па перакананьню беларуса. Адносна гр. Ю. Аўгустыновіча староста не паруціў-ся навет даць жаднага адказу, працягнуўшы гэтую справу аж да другой вясны 1927 г. На запытаньне гр. Ф. Ціхоты, калі будзе зацьверджаны грам. Ю. Аўгустыновіч за войта, староста адказаў: — за 5 гадоў!

Дзіўна неяк, але сапраўды так староста адказаў. Грамадзянін Ю. Аўгустыновіч на столькі чэсны чалавек, што староста ня мог даць іншага адказу, як такога.

Варта ўспомніць, што войтаўскую функцыю вёў да гэтага часу нейкі Мурашка, чалавек, увесь угразшы ў батога, п'яніца, распусьнік.

Аказалася потым, што сам староста бяз згоды радных назначыў і зацьвярдзіў за войта пана-абшарніка Гальлера, польскага шовініста, беларускага жывадза. Мімаволі налягае пытаньне: чаму староста не зацьвярдзіў аднаго с двух гэтых паважаных у сялян грамадзян? Мо' яны мелі дрэнную апінію? Не, зусім не! Чаму-ж? Хіба таму, што яны чэсныя Беларусы? Мусіць лягчэй пралезьці вярблюду праз вушка іголкі, чым стаць чэснаму Беларусу ў Польшчы марненькім чыноўнікам.

Дзе падзеўся польскі дэмакратызм, лібэральнасьць? Дзе голас народа? Што рабіць далей? **Януб Верас.**

Асьвета шырыцца.

(Гарадок, Беласточчына).

На другі дзень Сёмухі 13.VI у нашым мястэчку ў памешканьні М. Рудога адбылася беларуская вечарына, даход з якое пайшоў на карысьць беларускае кніжніцы ў Гарадку. Артысты-аматары вельмі добра і старанна правялі свае ролі; адразу было відаць, што на гэтую працу яны не шкадавалі ні часу ні сілы. Прысутныя на вечарыне шчыра дзякавалі і віталі кожнае выступленьне сваіх дамовых артыстаў. Пасьля спэктаклю аж да раніцы цягнуліся танцы. Агулам кажучы, вечарына прайшла вельмі добра і пакінула па сабе вялікае ўражаньне. Чэсьць і слава сяўбітам нашае роднае беларускае культуры; зерня, кінутае Вамі, дасьць багаты ўраджай.

Не магу абысьці маўчаньнем таго факту, што адзін сябра гуртка Т-ва Беларускае Школы замест таго, каб усімі сіламі памагаць ладжаньню вечарыны, усімі спосабамі перашкаджаў працы; насьміхаўся над моладзю, што брала ўдзел у вечарыне, але зьвяга адбілася ад вяскоўцаў, як гарох ад сьцяны. Ганьба таким пастухам і ганьба такім людзям, якія забыліся аб сваім народзе! Ганьба такім людзям, якія сваімі паганымі ўчынкамі ўстрымліваюць развіцьцё нашае вёскі і хочуць пасеяць сярод нас разлад. Не, паночкі, вам гэта ня ўдасца. Вёска праснулася ад цёмнага сну і добра разумее, хто ей прыяцель, а хто вораг. Яна сваім простым мужыцкім розумам лайшла да пераканаьня, што толькі асьвета і супольнае грамадзкае жыцьцё вывядзе наш народ з бяды і нэндзы і што толькі дружнаю напорчывою працаю мы выйдзем на шлях сьветлае будучыні. **Работнік.**

Прысуд у справе 53.

У панядзелак 20-га чэрвеня г. г. у Слоніме закончыўся працэс у справе 53 беларусаў, абвінавачаных у прыналежнасьці да К. П. З. Б. арт. 102, частка І К. К.

Суд пачаўся 13.VI г. г. і толькі дзякуючы адвакатам закончыўся „даволі хутка", бо толькі праз 7 дзён.

На судзе былі прысутнымі ўсе абвінавачаныя, як з турмаў, так і тыя, якія былі апушчаны пад надзор паліцыі.

Вараніці падсудных 7 адвакатаў, з якіх асаблівае адзначыўся Вайс і Ольшэўскі. Прысуд быў наступны: Павал Бандарэвіч — 6 гадоў, Моўша Леў, Шышко Рыгор, Засім Сьцяпан, Г. Тэлчанекі, К. Чатырка, М. Крыштафовіч, Ф. Астапюк, У. Вроніч, Е. Цехановіч і Р. Сідорык па—4 г. Л. Чарнуха, Лашэвіцкі і Р. Валочык па 3 гады. У. Заяйт і В. Мэйзга па 2 гады. У. Варыцкі, Ф. Сёмуха, Т. Карпыза, У. Мадзюк і А. Кульгачук—па 1½ г. Ул. Якутчык, М. Літвінчук і П. Сігаровіч па 1 г. і Васіля Набіўча на 3 месяцаў „twierdzy". Усім залічана па 2 гады сьледчага вастрогу за выняткам аднаго Селюка Рыгора, які чамусьці гэтага не заслужыў. Рэшта абвінавачаных апраўдана.

Паўтаецьпытаньне: за што кожны з іх прасядзеў 1½ — 2 гады ў турме, чакаючы суду?

Цікава адзначыць, што на судзе былі прысутны, як сьведка і пасол Яраміч, які чамусьці так пасьпяшаўся на суд, што збіўся ўзяць нат' акрываўленую кашулю, якую перадалі яму бацькі аднаго з вязьняў, як доказ факту катаваньня арыштаваных. **М-сь Загнаны.**

Хто чытае нашу газэту і не прысылае падпіскі, той не спрыяе развіцьцю роднай беларускай прэсы.

БРАТЫ! Прысылайце падпісную плату, а хто задоўжыўся, выраўняйце свой доўг.

Ніколі не зьнішчажай свэей беларускай газэты! Прачытаўшы, давай суседу, ці знаёмаму, каб і ён пазнаў праўду аб жыцьці свайго народу і даведаўся, што робіцца на сьвеце!

КАРЭСПАНДЭНЦЫ

Наша моладзь.

(В. Калядзічы, Пружаншчына).

Каб хто з Вас, паважаныя чытачы, запытаў у нашай моладзі, для чаго яна жыве, то не атрымаў-бы ніякага адказу, або атрымаў-бы адповедзь, каб гарэлку піць, сварыцца і біцца. У той час, калі ў іншых вёсках, моладзь пачала завіхацца каля культурнае працы, як стварэньне гурткоў Т-ва Белар. Школы, арганізацыя кніжніцаў-чытальняў, спэктакляў і інш., наша моладзь сьпіць і сьпіць цяжкім, нездаровым сном. Ня хоча яна сама нічым цікавіцца, ды яшчэ адгаварвае і іншых. Згаварыліся мы грамадою выпісаць сваю газэту „Нашу Праўду". Шмат хто з моладзі прыабяцаў даць грошы, але калі пачалі зьбіраць іх, то зьбіраем і да гэтага часу. Хаця газэту мы і выпісалі (трохі яшчэ засталіся вінаваты рэдакцыі), але тое культурна-асьветнае працы да якой заклікае „Наша Праўда", у нас няма. Навет чытаньне газэты вельмі часта адбываецца бяз моладзі, якая гайсае па вёсцы ды сьпявае, на што вялікі майстра, няпрыгожыя нрыпеўкі. А пара ўжо апомніцца, пара схапянуцца ды дружна ўзяцца да працы, каб падрастаючая цяпер моладзь, каб цяперашнія школьнікі ў будучыні не паказвалі на вас пальцамі і не гаварылі, што вось хто здрадзіў свайму народу, вось вінавайцы, чаму нам жывецца кепска, вось яны памоцнікі цемры і бяды нашага селяніна, вось Юды, якія за чарку гарэлкі прадалі родную асьвету. Не, я не хачу верыць, што да гэтага дойдзе! Я веру ў добрыя інстынкты моладзі і веру, што яна скіне з сваіх вачоў тую павалоку, якую абшарнікі і капіталісты нацягнулі на вочы нашаму селяніну, каб толькі гэтым трымаць яго ў цемры і пакоры. Веру таксама, што яны дружна возьмуцца за працу, каб нагнаць тое, у чым адсталі ад сваіх суседзяў і тым адкупіць хоць частку сваіх грахоў перад Бацькаўшчынай і Беларускім Народам.

Марыся Невядома.

Нашая вясковая моладзь.

(В. Шэні, Пружанскага пав.).

Даўно ўжо я зьбіраўся напісаць некалькі радкоў аб нашай моладзі. Хоць прыкра, аднак трэба адзначыць, што гэная моладзь сьпіць сном непрабудным. Як мядзьведзь узімку, сядзіць яна ў сваіх курных хатах і чакае з неба ці скуль лепшае будучыні.

А гады 2 назад у нашай вёсцы было зусім інакш. Ладзіліся спэктаклі, вечарыны, пялі народныя беларускія песьні і наагул праца йшла. А цяпер, калі ня стала некалькіх адзінак, якія мучацца за кратамі вастрогаў, усе маладыя сілы, якія засталіся ў вёсцы, пахаваліся за матчыныя спадніцы і баяцца паказаць на сьвет насы.

Яшчэ падчас істнаваньня Грамады неяк удалося тут з'арганізаваць гурток, які хоць і слаба, але ўсё ж такі вёў нейкую працу. А цяпер, калі разагналі Грамаду і калі ў некатарых яе сяброў зрабілі вобыск, на ўсіх напаў нейкі няведамы страх. Паліцыянта баяцца горэй чым чорта і нат' свае беларускае газэты баяцца пры ім чытаць.

Наша моладзь стала пасыўнай на ўсё зьдзекі з боку адміністрацыі і бяз ніякага пратэсту цягнець далей сваё „ярэмца".

Замест культурнай працы, замест беларускіх вечарынак, можна ўбачыць толькі п'янства, лаянку і пабоі.

Канчаючы, я хачу толькі паспытацца. Ці доўга Вы маладыя сілы будзеце сядзець апусьціўшы свае крылы і чакаць лепшае будучыні? Ці доўга яшчэ будзе трываць ваш сон. Ці доўга постаць паліцыянта будзе рабіць уражаньне чорта?

Пара, пара маладыя сілы прачнуцца, пара ўзяць у свае рукі паходні і ісьці туды, гдзе нас чакаюць. Пара зразумець, што толькі мы самі можам здабыць лепшую долю, толькі мы самі зможам прабудзіць свой край ад векавага сну.

Дык да працы, маладыя арлы! Закіньма хоць на нейкі час свае асабістыя інтарэсы і

Рэдактар-Выдавец: М. Гічан. Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.